

An analysis of factors affecting the growth of investment in Kermanshah Township's agricultural sector Abstract

Ronak Arabi¹ | Ali Asghar Mirakzadeh² | Farahnaz Rostami³

1. Department of Agricultural Extension and Education, Faculty of Agriculture, Razi University, Kermanshah, Iran. E-mail: Ronak.arabi@Razi.ac.ir

2. Corresponding Author, Department of Agricultural Extension and Education, Faculty of Agriculture, Razi University, Kermanshah, Iran. E-mail: Mirakzadeh@Razi.ac.ir

3. Department of Agricultural Extension and Education, Faculty of Agriculture, Razi University, Kermanshah, Iran. E-mail: f.rostami@razi.ac.ir

Article Info	ABSTRACT
Article type: Research Article	Because agriculture plays a major role in economic growth, food security, foreign exchange, and rural development, investments in its productive sector are extremely important. Thus, this study's primary goal was to examine the variables influencing the growth of investment in the agriculture industry. All of Kermanshah's farmers (N = 34386) were included in the research's statistical population. A simple random method was used to select 264 of them for the study using Bartlett's sampling table. The primary tool used in this study was a questionnaire, and content validity was used to determine its validity. Cronbach's Alpha coefficient ($\alpha=0/71$) was computed to assess the reliability of the questionnaire. SPSS22 software was used for data analysis. The results showed that eight factors—infrastructure, education and information, institutional development in agriculture (effective and appropriate laws and regulations), farmer economic conditions, support and credit facilities, investment security, price stability, and quantity and quality of production factors—affect agricultural investment in the studied area. These factors accounted for 77.707% of the variance in the factors' total variation. The development and strengthening of infrastructure, equipment, and access to new technologies, as well as the preparation of strategic programs to raise the level of financial literacy, knowledge, and agricultural skills, will therefore lead to the development of investment in the agricultural sector. As a result, education and information have emerged as the three most significant determinants of investment in the agricultural sector.
Article history: Received: 4 December 2022 Received in revised form: 7 January 2023 Accepted: 3 April 2023 Published online: Spring 2024	
Keywords: <i>Agricultural Development,</i> <i>Capital, Investment,</i> <i>Kermanshah County.</i>	

Cite this article: Arabi, R., Mirakzadeh, A. A. & Rostami, F. (2024). Farmers' Social Responsibility to Sustainable Use of Water in Bilevar Plain: Multi-Groups Analyses. *Iranian Journal of Agricultural Economics and Development Research*, 56 (1), 39-56. DOI: <https://doi.org/10.22059/ijaedr.2023.350900.669190>

© The Author(s).

Publisher: The University of Tehran Press.

DOI: <https://doi.org/10.22059/ijaedr.2023.350900.669190>

Extended Abstract Objective

The country's development plans have not seen the agricultural sector grow at the rate that it has in recent years, and in spite of all the advancements, the sector continues to face a capital shortage. As a result, the movement of capital from the agricultural sector to other economic sectors is one of the structural issues facing the Iranian economy. If this pattern persists and there are no beneficial investments made in the agricultural sector, the sector's productivity will decline and agricultural producers' ability to compete will naturally decline. Unfortunately, this low productivity and lack of competitiveness has made it difficult for the agricultural sector to absorb capital and has essentially created a vicious cycle of low competitiveness and lack of investment, which is getting worse right now. In addition, the migration process has grown out of control because of poverty and a lack of focus on investments and agricultural development. This puts the nation's food security and agricultural output at risk, but it also causes social problems, marginalization, and insecurity in urban

areas. Therefore, virtually all experts believe that the lack of adequate capital in the agricultural sector is one of its biggest problems. The severity of this issue makes it impossible to accomplish the objectives of the vision document in the agricultural sector if it is not resolved. As a result, it is crucial to determine the variables influencing the growth of agricultural investment.

Methodos

In terms of paradigm, the research approach was quantitative, and in terms of analysis, it was descriptive and practical. The questionnaire served as the research instrument. There were 34386 farmers in the statistical population. The 264 individuals were selected through a random stratified sampling technique with proper attribution to the study using the Bartlett's sampling table. Spss22 software used to analyze data using descriptive and financial accounting techniques. The factor analysis method applied in the analytical statistics section, and the frequency, percentage, mean, and standard deviation were used in the descriptive statistics section.

Results

Consequently, Method of of Factor Analysis The study's findings determined the variables influencing investment growth in Agriculture sector are in different dimensions. Eight factors extracted that accounted for 71.707% of the factors' total variance and had eigenvalues greater than one. Farmers' economic circumstances, institutional development in agriculture (appropriate and effective laws and regulations), price stability, investment security, availability of credit, education and information, infrastructure, and quantity and quality of production factors are some of the factors influencing the growth of farmers' investments in the agricultural sector.

Discussion

According to the study's findings, the enhancement of infrastructure expected to boost agricultural productivity and generate incentives for capital attraction. Farmers will be more aware of farm management and investment if the software component given the proper attention, which includes training, raising awareness, and providing information on agriculture and investment. Encouraging people to become more financially literate allows them to be more productive and allows them to make wiser investment choices. By creating a framework that encourages investment and offering an appropriate setting for productive activities, institutions can help farmers engage in profitable ventures. Investors will be confused and the market for the sale of manufactured goods will be unstable due to the erratic laws and regulations in many sectors, particularly with regard to the export of agricultural products.

The agriculture sector is less appealing to investors due to its low productivity and unpredictable risks, which include weather shocks, natural disasters, animal and insect invasions, and the spread of diseases. As a result, it necessitates the application of contemporary, knowledge-based agriculture in addition to several support instruments. To update and modernize the agricultural infrastructure, it is recommended that the agricultural sector's investment development funds be reinforced. Additionally, the agricultural sector and rural systems will experience economic prosperity because of the operating banks' involvement in bolstering the agricultural infrastructure. In certain situations, it is necessary to completely reform the prior institutions through work, inventive management, and a shift in mindset in order to take advantage of the institutions' facilitation advantage. It is advised that new institutions be created in the alternative. It goes without saying that creating specialized unions, businesses, and organizations for the production of inputs is crucial to meeting the pre-production needs of the agricultural sector, handling production-related problems, and providing post-production support (such as bolstering processing industries and storage units) to increase the added value of manufactured goods. The farmers are extremely driven and investment is greatly increased in this way.

تحلیل عوامل مؤثر بر توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی شهرستان کرمانشاه

روناک عربی^۱، علی اصغر میرک‌زاده^۲، فرحناز رستمی^۳۱. گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران. رایانامه: Ronak.arabi@Razi.ac.ir۲. نویسنده مسئول، گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران. رایانامه: Mirakzadeh@Razi.ac.ir۳. گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران. رایانامه: f.rostami@razi.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
<p>نوع مقاله:</p> <p>مقاله پژوهشی</p> <p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۹/۱۴</p> <p>تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۱۰/۱۷</p> <p>تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۱/۱۴</p> <p>تاریخ انتشار: بهار ۱۴۰۳</p> <p>کلیدواژه‌ها:</p> <p>توسعه کشاورزی کشاورزی، سرمایه، سرمایه‌گذاری، شهرستان کرمانشاه.</p>	<p>سرمایه‌گذاری در بخش مولد کشاورزی به دلیل نقش آن در رشد اقتصادی، امنیت غذایی، ارزآوری و توسعه روستایی از اهمیت بالایی برخوردار است. از این رو هدف کلی این مطالعه، تحلیل عوامل مؤثر بر توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی می‌باشد. جامعه آماری تحقیق شامل کلیه کشاورزان شهرستان کرمانشاه بودند (N=34386). با استفاده از جدول نمونه‌گیری بارتلت، ۲۶۴ نفر از آن‌ها به روش تصادفی چند مرحله‌ای طبقه‌ای با انتساب متناسب برای مطالعه انتخاب شدند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه محقق ساخته بود که روایی آن به روش محتوایی تایید گردید. پایایی پرسشنامه با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ به دست آمد (α=۰,۷۱). برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS استفاده شد. یافته‌ها بیانگر این بود که در منطقه مورد مطالعه سرمایه‌گذاری در کشاورزی متاثر از ۸ عامل: زیرساخت‌ها، آموزش و اطلاع‌رسانی، توسعه نهادی در کشاورزی (قوانین و مقررات کارساز و متناسب)، شرایط اقتصادی کشاورزان، پشتیبانی و تسهیلات اعتباری، امنیت سرمایه‌گذاری، ثبات قیمت‌ها و کمیت و کیفیت عوامل تولید میباشد که این عوامل ۷۷/۷۰۷ درصد از کل واریانس عامل‌ها را تبیین نمودند. در این میان عوامل زیرساخت‌ها و آموزش و اطلاع‌رسانی از مهمترین تبیین کننده‌های سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی این شهرستان بوده است که بیانگر این واقعیت است که توسعه و تقویت زیرساخت‌ها، تجهیزات و دسترسی به فناوری‌های به‌روز و تهیه برنامه راهبردی برای ارتقای سطح سواد مالی، دانش و مهارت کشاورزی منجر به توسعه سرمایه‌گذاری در این بخش خواهد شد.</p>

استناد: عربی، روناک؛ میرک‌زاده، علی اصغر و رستمی، فرحناز (۱۴۰۳). م تحلیل عوامل مؤثر بر توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی شهرستان کرمانشاه. مجله تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران، ۲-۵۵ (۱)، ۵۶-۳۹. DOI: <https://doi.org/10.22059/ijaedr.2023.350900.669190>

© نویسندگان.

DOI: <https://doi.org/10.22059/ijaedr.2023.350900.669190>

ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران.

مقدمه

سرمایه‌گذاری عاملی بنیادی در رشد اقتصادی و توسعه کشورها می‌باشد. با گسترش سرمایه‌گذاری در بخش‌های تولیدی می‌توان مقیاس تولید را گسترش داد و موجب افزایش تولید، درآمد و اشتغال شد و در نهایت بر رفاه اجتماعی و اقتصادی جامعه افزوده خواهد شد (Salmanpour et al, 2017). اهمیت سرمایه‌گذاری برای رسیدن به اهداف اقتصادی و روند نزولی سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی از یک سو، نقش پررنگ بخش کشاورزی در معیشت جوامع روستایی و توسعه پایدار روستایی از سوی دیگر منجر به نگرانی سیاست‌گذاران بخش کشاورزی شده است به گونه‌ای که این مسئله به یکی از چالش‌ها و دغدغه‌های اصلی اقتصاد کشور، برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران بخش کشاورزی تبدیل شده است (Yavari & Mehrgan, 2004; Dehghan Harati et al, 2015). استان کرمانشاه به عنوان قطب کشاورزی کشور با سطح ۹۴۲ هزار هکتار و حجم تولیدات سالانه ۳۹۵۰ هزار تن از این روند مستثنی نبوده و علیرغم برخورداری از پتانسیل‌های فراوانی چون شرایط اقلیمی مناسب و وجود منابع طبیعی و خرد اقلیم‌های فراوان (چهار اقلیم متفاوت از جمله: ۱- اقلیم زمستان سرد و تابستان خنک ۲- اقلیم نیمه خشک و استپی خنک ۳- اقلیم نیمه خشک و استپی گرم ۴- اقلیم زمستان ملایم و تابستان گرم و خشک)، دارا بودن ۱/۵ درصد از مساحت کشور، پوشش گیاهی متنوع (وجود ۱۴۰ گونه گیاهی خوراکی و دارویی) اراضی زراعی و باغی مناسب و میزان متوسط بارندگی درازمدت استان بالغ بر ۵۳۷ میلیمتر بوده که از میانگین بارندگی کشور (در حدود ۲۷۰ میلیمتر در سال) بسیار بیشتر است (Management and planning organization of Kermanshah province, 2018). کشاورزی استان به دلیل عدم سرمایه‌گذاری و توجه کافی به این بخش نه تنها نتوانسته نقشی در بهبود وضعیت اقتصادی و روند توسعه استان بازی نماید، بلکه چالش‌هایی چون تخلیه برخی از روستاهای استان (ضریب شهرنشینی استان در سال ۱۳۹۵ به ۷۵/۲ درصد افزایش یافته که نشان دهنده مهاجرت روستائیان به شهرها می‌باشد)، بهره‌وری پایین در بخش کشاورزی و آمار بالای بیکاری و فقر را پدید آورده است (Fatahi, 2017). در حالی که به طور متوسط بازگشت سرمایه در بخش کشاورزی نسبت به سایر بخش‌های اقتصادی کشور سریع‌تر و بیشتر است (Mehrgan & Faraji, 2014)، از این رو سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی می‌تواند یکی از مؤثرترین راه‌های کاهش فقر و گرسنگی، ارتقاء بهره‌وری کشاورزی و افزایش پایداری محیطی است (Syed & Miyazako, 2013). آمار و ارقام نشان می‌دهد برخلاف اینکه ارزش افزوده بخش کشاورزی استان کرمانشاه در سال ۱۳۹۵، ۱/۵ برابر بخش صنعت و معدن می‌باشد اما مطابق جدول ۱ میزان سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی استان کرمانشاه ۰/۱ (یک دهم) بخش صنعت و معدن است (جداول ۱ و ۲).

جدول ۱. سرمایه‌گذاری در حوزه‌های مختلف طی سال‌های ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۶ (میلیارد ریال)

بخش اقتصادی	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴
بخش اقتصادی			
صنعت و معدن	۹۵۹۶	۱۶۹۸۰	۱۶۲۳۲
کشاورزی	۹۳۰	۱۶۵۹	۲۳۴۳

منبع: معاونت اقتصادی اداره کل امور اقتصادی و دارایی استان کرمانشاه

جدول ۲. تغییرات ارزش افزوده حوزه‌های مختلف اقتصادی استان کرمانشاه طی سال‌های ۹۴ و ۹۵ (میلیون ریال)

بخش اقتصادی	۱۳۹۵	۱۳۹۴
صنعت و معدن	۲۶۴۱۷۳۱۸	۲۰۴۰۳۵۴۰
کشاورزی	۳۹۸۴۲۳۲۸	۲۴۳۱۴۶۸۰

منبع: معاونت اقتصادی اداره کل امور اقتصادی و دارایی استان کرمانشاه

این ارقام بیان‌گر کمبود سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی از یک سو و توزیع ناموزن سرمایه بین بخش‌های مختلف اقتصادی استان از سوی دیگر است. برآوردهای کارشناسان اقتصادی نشان می‌دهد که از هر ۱۰۰۰ ریال پول تزریق شده از بیرون بخش کشاورزی به این حوزه در حدود ۸۴۰ ریال به بیرون از این بخش منتقل شده و از سوی دیگر از هر ۱۰۰۰ ریال ارزش افزوده ایجاد شده در بخش کشاورزی تنها حدود ۲۵۰ ریال در درون خود این بخش باقی مانده و مابقی به بیرون بخش انتقال داده شده است (Fatahi, 2017). این امر نشان می‌دهد که بخش کشاورزی استان علی‌رغم نیازمندی به جذب سرمایه دافع سرمایه است. بنابراین با توجه به روند کاهنده افزایش سرمایه در بخش کشاورزی (Qolizadeh et al, 2022) و بیان ابعاد مسأله تحقیق که ذکر آن در بالا رفت نشانگر این است که به نظر تاکنون بستر لازم برای انباشت سرمایه در این بخش فراهم نشده یا از الگوی نامطلوبی برخوردار بوده است. از سوی دیگر بدون جذب سرمایه و افزایش سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی تحول این حوزه به کندی و با دشواری صورت می‌گیرد. به نحوی که نه تنها سرمایه‌ای از بیرون به بخش کشاورزی استان وارد نشده است بلکه بسیاری از تولیدکنندگان با فروش واحدهای تولیدی، تغییر زمینه سرمایه‌گذاری به بخش ساختمان، خدمات و تغییر کاربری اراضی، سرمایه بخش کشاورزی را به بیرون از بخش برده‌اند. از این رو بررسی عواملی که منجر به نگهداشت و جذب سرمایه به بخش کشاورزی می‌شود مسأله و هدفی بوده که در این تحقیق دنبال شده است.

سرمایه‌گذاری رفتاری است که به شدت تحت تأثیر محیط خود قرار دارد. لذا فارغ از تئوری‌های عمومی سرمایه‌گذاری که متغیرهای اساسی مؤثر بر سرمایه‌گذاری را مورد توجه قرار می‌دهند، یافته‌های مربوط به دلایل انجام یا عدم انجام سرمایه‌گذاری در محیط‌های مختلف می‌تواند کاملاً متفاوت باشد. از این رو مطالعات مهمی در حوزه سرمایه‌گذاری کشاورزی وجود دارد که می‌باید به دقت به آن‌ها توجه کرد.

در زمینه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی Omrani & Farajzade (2017) در مطالعه خود باهدف تحلیل نقش انواع سرمایه شامل سرمایه فیزیکی، انسانی و اجتماعی در بخش کشاورزی از الگوی رشد نئوکلاسیک استفاده کردند درحالی‌که مواردی از تممیم و توسعه مدل را مورد توجه قرار دادند. به این ترتیب که افزون بر سرمایه فیزیکی، سرمایه اجتماعی و انسانی در نظر گرفته شده است. نتایج این مطالعه نشان داد که نقش سرمایه فیزیکی در بخش کشاورزی ایران از سایر انواع سرمایه بیشتر است همچنین پس از سرمایه فیزیکی، سرمایه اجتماعی به‌طور نسبی دارای نقش مهمی در تولید کشاورزی است. از جنبه‌های متفاوت این مطالعه در نظر گرفتن تکنولوژی تابعی از سرمایه فیزیکی می‌باشد یعنی تکنولوژی افزون بر این‌که در قالب نیروی کار متبلور می‌شود در قالب سرمایه فیزیکی نیز ظاهر می‌شود. در همین راستا، Taghimollai & Mahdavi (2016) نرخ بهره و اثر آن بر سرمایه‌گذاری در کشاورزی و جنگلداری را مورد بررسی قرار دادند. نتایج مطالعه آن‌ها نشان داد که کاهش نرخ بهره منجر به رشد اقتصادی و توسعه سرمایه‌گذاری خواهد شد. همچنین Sajjadpour et al (2017) به بررسی و اولویت‌بندی عوامل جذب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی در استان لرستان می‌پردازند. این عوامل با تکنیک دلفی شناسایی و با روش تحلیل سلسله مراتبی (AHP) رتبه‌بندی شده است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد عوامل مختلفی بر جذب سرمایه‌گذاری‌های داخلی و خارجی در استان لرستان وجود دارد که آن‌ها را در هفت عامل اصلی که به ترتیب عبارتند از: عامل امکانات، عامل سیاست‌گذاری، عامل اقتصادی، قوانین و مقررات، عوامل مدیریتی، عامل حمایتی و عامل مکان‌یابی خلاصه نموده‌اند.

Tari (2020) در مطالعه‌ای تأثیر تسهیلات بانکی در سرمایه‌گذاری بخش‌های صنعت و معدن و کشاورزی را بررسی نمود. نتایج آن حاکی از آن بود که حجم اعتبارات بر سرمایه‌گذاری در دو بخش تأثیرگذار است. بر مبنای مطالعه Hosseini & Bakshshai (2014) مؤثرترین عامل در افزایش هزینه مبادله دریافت تسهیلات از صندوق‌های توسعه سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی مربوط به سود تسهیلات می‌باشد.

Baniasadi & Mohseni (2017) در مطالعه خود باهدف بررسی اثر نا اطمینانی تورم بر سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی ایران طی دوره ۱۳۵۰-۱۳۸۹ برای محاسبه شاخص نا اطمینانی تورم از روش واریانس ناهمسانی شرطی اتورگرسیو برای برآورد معادله‌ها از روش خود توضیح برداری با وقفه گسترده استفاده نمودند. نتایج مطالعه ارتباط منفی بین نا اطمینانی تورم و

سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی را تأیید می‌کند و پیشنهاد می‌کند سیاست‌گذاران ضمن مدنظر قراردادن رشد اقتصادی، سیاست تعدیل و تثبیت قیمت‌ها در جهت تثبیت اقتصاد و کاهش نا اطمینانی را در پیش بگیرند. نتایج مطالعه Noroozi et al (2018) نشان داد که متغیرهای نرخ سود و تورم اثر منفی و معنی دار و متغیرهای حمایت از تولیدکننده و ارزش افزوده بخش کشاورزی اثر مثبت و معنی دار بر تشکیل سرمایه ناخالص بخش کشاورزی دارند.

Tashkini et al (2017) در مطالعه خود با عنوان تجزیه و تحلیل آثار سیاست اعتباری بر سرمایه‌گذاری زیر بخش‌های اقتصادی ایران به ارزیابی تأثیر سیاست‌های اعتباری بر سرمایه‌گذاری زیر بخش‌های اصلی اقتصادی پرداخته‌اند. به این منظور از روش رگرسیون به ظاهر نامرتب برای برآورد تابع سرمایه‌گذاری سه بخش کشاورزی، صنعت و معدن و خدمات در سال‌های ۹۱-۱۳۵۲ استفاده کردند. نتایج مطالعه آن‌ها نشان داد میزان دسترسی به تسهیلات بانکی برای بخش‌های تولیدی مانند کشاورزی و به‌ویژه صنعت و معدن اهمیت بسیاری در تحریک سرمایه‌گذاری داشته و در مقابل، نرخ سود تسهیلات تأثیری بر میزان سرمایه‌گذاری در بخش‌های اقتصادی ندارد. (Nabieian et al (2017) در بررسی تأثیر متغیرهای کلان اقتصادی بر Q توبین (انگیزه‌های سرمایه‌گذاری) کشاورزان در کشاورزی ایران به این نتیجه رسیدند که نرخ تورم روستایی و نرخ بهره هم در کوتاه مدت و هم در بلند مدت بر انگیزه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی اثر منفی و معنی داری دارند.

Batu (2017) در مطالعه خود با عنوان «تعیین‌کننده‌های سرمایه‌گذاری خصوصی: یک بررسی سیستماتیک» ۱۱ مقاله در ۹ کشور را موردبازنگری قرار می‌دهد. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که متغیرهای درآمد، سرمایه‌گذاری عمومی و نرخ ارز مهم‌ترین عوامل مؤثر بر سرمایه‌گذاری خصوصی هستند و متغیرهای نرخ بهره، اعتبار، نرخ تورم، تجارت بین‌المللی و ذخیره پول در توضیح عملکرد سرمایه‌گذاری خصوصی از اهمیت کمتری برخوردار بودند. در پایان این مطالعه توصیه می‌شود کشورها به‌طور جدی در ایجاد محیط مناسبی برای سرمایه‌گذاری خصوصی تلاش نمایند.

Akimowicz et al (2016) در مطالعه‌ای به تجزیه و تحلیل کیفی عوامل مؤثر بر سرمایه‌گذاری در مزرعه پرداختند. در این مطالعه به‌منظور درک عوامل مؤثر بر سرمایه‌گذاری داده‌ها به‌وسیله نقشه ذهنی، پرسشنامه مکمل و مصاحبه با ۲۱ کشاورز و ۳ کارشناس جمع‌آوری شده است. نتایج مطالعه نشان داد دسترسی کشاورزان به اطلاعات و خدمات کشاورزی، عوامل تولیدی و دسترسی به بازارهای محصولات خود و همچنین حضور سایر بازیگران در کل زنجیره غذایی در سرمایه‌گذاری آنان مؤثر است. Novik and Crombrugge (2018) به‌منظور بهبود و تسهیل سرمایه‌گذاری، چارچوبی را ارائه می‌دهند. هدف آن‌ها کمک به دولت‌ها برای ایجاد یک محیط مناسب به‌منظور ترویج و تسهیل سرمایه‌گذاری است. همچنین آنان حفظ و نگهداری سرمایه‌گذاران موجود را نیز مهم دانسته‌اند و معتقدند که نگه‌داشتن سرمایه‌گذاران موجود و جذب سرمایه‌گذاران جدید به کیفیت، شفافیت، انطباق و قابل پیش‌بینی بودن چارچوب سیاست‌های سرمایه‌گذاری بستگی دارد. چارچوب ارائه‌شده توسط Novik and Crombrugge (2018) شامل ۵ عنصر اصلی زیر می‌باشد. ۱- ساخت تصویری: شامل تقویت تصویر مثبت از حوزه سرمایه‌گذاری به‌عنوان یک بخش سرمایه‌گذاری سودآور. ۲- ایجاد سرمایه‌گذاری: به‌طور مستقیم روش‌های بازاریابی، صنایع، فعالیت‌ها و بازارها را موردتوجه قرار دهد. ۳- خدمات سرمایه‌گذاری: حمایت از سرمایه‌گذاران به‌منظور تسهیل مراحل تأسیس کسب‌وکار آن‌ها. ۴- مراقبت‌های پس‌از آن: به‌منظور حفظ شرکت‌های موجود و تشویق به سرمایه‌گذاری مجدد شامل کمک به سرمایه‌گذاران برای حل مسائل و مشکلات پس از سرمایه‌گذاری. ۵- حمایت‌های سیاسی: شناسایی تنگناها در محیط سرمایه‌گذاری و ارائه توصیه‌هایی به دولت برای رسیدگی به آن‌ها. همچنین به اعتقاد آن‌ها تسهیل سرمایه‌گذاری نیازمند ترکیبی از مکانیسم‌های مختلف است و در مطالعه خود به بیان عوامل کلیدی تسهیل سرمایه‌گذاری می‌پردازند که عبارتند از:

۱. ابزارها: ابزار و خدماتی که توسط دولت به‌منظور کمک به سرمایه‌گذاران ارائه‌شده است، مانند:

- ✓ یک پنجره برای ورود سرمایه‌گذاران
- ✓ سیستم آنلاین ثبت کسب‌وکار
- ✓ درگاه اطلاعاتی در مورد رویه‌های قانونی و اداری برای شروع و اجرای یک کسب‌وکار

- ✓ منشور خدمات مشتری برای همه مقامات مربوط به سرمایه‌گذاران
- ✓ خدمات مراقبتی سیستماتیک به سرمایه‌گذاران موجود.
- ۲. سیاست‌ها: سیاست‌هایی برای بهبود، شفافیت، قابل پیش‌بینی بودن و اثربخشی محیط سرمایه‌گذاری، مانند:
 - ✓ چارچوب قانونی صحیح و سازگار برای سرمایه‌گذاری
 - ✓ اقدامات قانونی برای ساده‌سازی رویه‌های اداری
 - ✓ قوانین و مکانیسم‌های حکومت‌داری خوب
 - ✓ سیاست‌هایی به‌منظور ایجاد یک محیط مناسب برای سرمایه‌گذاری مسئولانه و پایدار.
- ۳. فرایندها: فرایندها ابزار و سیاست‌ها را مفید و تأثیرگذار می‌کند، مانند:
 - ✓ گفتگوی عمومی و خصوصی
 - ✓ هماهنگی بین سازمان‌ها
 - ✓ ایجاد ظرفیت برای آژانس‌های ارتقاء سرمایه‌گذاری
 - ✓ نظارت و ارزیابی ابزارها، مکانیزم‌ها و سیاست‌های موجود.

Newman & Tarp (2020) در مطالعه خود به بررسی تأثیر شوک‌های آب‌وهوایی در تصمیمات سرمایه‌گذاری کشاورزان در ویتنام پرداختند. در این پژوهش اطلاعات اقتصادی، اجتماعی از جمله داده‌های مربوط به تولید محصولات کشاورزی، جنبه‌های مالی و معیشت خانوارها از طریق مصاحبه‌های حضوری از ۲۷۰۰ خانوار در نواحی شمالی، جنوبی و مرکزی ویتنام جمع‌آوری شده است. نتایج این پژوهش نشان داد که خانوارهایی که در معرض شوک‌های آب‌وهوایی هستند در کوتاه‌مدت با استقراض و کم کردن پس‌انداز، مصرف خود را ثابت نگه می‌دارند و در طولانی‌مدت سرمایه کمتری در دارایی‌های تولیدی می‌گذارند که منجر به پایین آمدن درآمد و سطح مصرف آن‌ها می‌شود. Sanchez et al (2022) در مطالعه خود با عنوان الویت‌بندی سرمایه‌گذاری عمومی برای بهبود بخش کشاورزی پس از همه‌گیری کرونا در مکزیک بر ضرورت تقویت زیرساخت‌های بخش کشاورزی و تخصیص ۲۵٪ از تولید ناخالص داخلی کشور مکزیک راطی سه سال به بخش کشاورزی تأکید می‌کنند، همچنین بیان می‌کنند که تقویت زیرساخت‌های کشاورزی منجر به بهبود وضعیت اقتصادی و رفاه جامعه خواهد شد. Wang et al (2020) مطالعه‌ای با عنوان چگونه کشاورزان برای سرمایه‌گذاری تصمیم می‌گیرند را به منظور ارائه توضیحاتی برای درک تفاوت بین سرمایه‌گذاری مورد انتظار و سرمایه‌گذاری واقعی در شرق چین انجام دادند. نتایج این مطالعه نشان داد که هزینه ماشین‌آلات از عوامل کلیدی مؤثر بر تمایل کشاورزان برای تعدیل سرمایه‌گذاری است و تقویت فناوری‌های کاربردی و ایجاد پلتفرم‌ها به منظور انتشار داده‌ها و دسترسی کشاورزان به اطلاعات منجر به افزایش سرمایه‌گذاری کشاورزان در تولید محصولات کشاورزی خواهد شد. Saini & Kumar (2020) در پژوهشی به بررسی فاکتورهای مؤثر بر سرمایه‌گذاری در کشاورزی پرداختند. در این پژوهش ۱۵۰ نمونه از میان کشاورزان خرده مالک و بزرگ مالک انتخاب شدند و اطلاعات مربوط به متغیرهای درآمد، هزینه، پس‌انداز، سطح تحصیلات، الگوی کشت و دسترسی به اعتبارات را جمع‌آوری کردند تا ببینند که آیا آن‌ها بر سطح سرمایه‌گذاری کشاورزان مؤثر هستند. نتایج مطالعه مذکور نشان داد که سطح سرمایه‌گذاری و دسترسی به اعتبارات در مزارع بزرگ بیشتر بود اما درصد سهم اعتبار در سرمایه‌گذاری با افزایش اندازه مزرعه کاهش می‌یافت، زیرا کشاورزان بزرگ بیشتر از منابع مالی خود استفاده می‌کردند. همچنین نتایج نشان داد که متغیرهای درآمد، پس‌انداز و دسترسی به اعتبارات رابطه مثبتی با سطح سرمایه‌گذاری کشاورزان در مزارع خود دارند اما سطح تحصیلات و الگوی کشت معنی دار نبودند. در همین راستا نیز Shilpa & Bhullar (2022) مطالعه‌ای را با هدف شناسایی عناصر مؤثر بر سرمایه‌گذاری کشاورزان روستایی انجام دادند. جامعه مورد مطالعه این پژوهش کشاورزان روستایی در پنجاب (یکی از سه ایالت برتر کشاورزی هندوستان) می‌باشند. نتایج مطالعه آن‌ها نشان داد که دانش مالی کشاورزان و تأثیرات اجتماعی و تمایل به ریسک رفتار سرمایه‌گذاری کشاورزان را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

مباحث فوق نشانگر این است که طیف وسیعی از متغیرها سرمایه‌گذاری را تحت تأثیر قرار می‌دهند. از سوی دیگر شاید دغدغه دائمی متخصصان اقتصاد کشاورزی کشور در خصوص مسئله سرمایه‌گذاری سبب شده تا مطالعاتی در این حوزه صورت گیرد. اما ویژگی مشترک همه‌ی این مطالعات تأکید صرف بر روابط ریاضی بین متغیرهای اقتصادی است. در مطالعات مذکور غالباً جذب و تشکیل سرمایه در سطح کلان مورد بحث قرار گرفته و در مدل‌های بخشی و در سطح خرد کارایی لازم را ندارند و باید مورد بازنگری قرار گیرند. همه‌ی این‌ها در شرایطی است که بزرگ‌ترین سرمایه‌گذاران در بخش کشاورزی، کشاورزان خرده‌پا هستند که سیستم تولید آن‌ها پیچیده و پویا است. بنابراین این پژوهش قصد دارد به‌منظور طراحی سیاست‌هایی که به‌طور مؤثر از سرمایه‌گذاری کشاورزان کوچک در کشاورزی پشتیبانی کند با در نظر گرفتن تمامی جنبه‌ها از جمله جنبه‌های اجتماعی، انسانی و رفتاری به بررسی جامع و کاملی از عوامل مؤثر و تسهیلگر سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی شهرستان کرمانشاه بپردازد.

مواد و روش‌ها

این پژوهش از نظر ماهیت از نوع پژوهش‌های کمی، از لحاظ هدف کاربردی، از لحاظ درجه کنترل متغیرها میدانی و از لحاظ نحوه گردآوری داده‌ها توصیفی به‌شمار می‌آید. پژوهش حاضر از لحاظ روش‌های آماری از نوع تحلیل‌های چند متغیری است که از فنون هم وابسته محسوب می‌شود. جامعه‌ی آماری این پژوهش، کلیه‌ی کشاورزان ساکن در ۱۳ دهستان شهرستان کرمانشاه بود، که ۳۴۳۸۶ نفر در این دهستان‌ها مشغول به فعالیت هستند. با استفاده از جدول نمونه‌گیری بارتلت، ۲۶۴ نفر از آنان به روش تصادفی چند مرحله‌ای طبقه‌ای با انتساب متناسب (در مرحله اول هر بخش مدنظر قرار گرفت. در مرحله دهستان‌های هر بخش مدنظر بود و در مرحله سوم از هر دهستان روستاهای مدنظر و کشاورزان مورد مطالعه قرار گرفتند) و براساس دهستان‌های شهرستان کرمانشاه، انتخاب شدند. ابزار جمع‌آوری داده پرسشنامه محقق ساخته بود، که به منظور تهیه آن ابتدا بررسی جامعی در اسناد و منابع کتابخانه‌ای و الکترونیکی نظیر، پایان‌نامه‌ها، گزارش طرح‌ها و پروژه‌ها، مقالات ژورنال‌ها و مجلات علمی و پژوهشی صورت گرفت و اطلاعات نسبتاً جامعی نسبت به موضوع پژوهش به دست آمد، سپس پرسشنامه پژوهش توسط محقق تدوین گردید (برای اطمینان از موضوعیت داشتن برخی از گویه‌های به دست آمده از مرور ادبیات در منطقه مورد مطالعه مصاحبه‌هایی با کارشناسان در رابطه با گنجاندن یا عدم گنجاندن آن گویه در پرسشنامه انجام شد. این مرحله قبل از مرحله روایی و به منظور اطمینان بیشتر انجام گردید). روایی پرسشنامه با استفاده از نظرات و پیشنهاد‌های استادان گروه ترویج و توسعه کشاورزی دانشگاه رازی کرمانشاه و کارشناسان مربوطه پس از اصلاح و بازنگری به‌دست آمد. برای سنجش پایایی پرسشنامه تهیه شده، تعداد ۳۰ نسخه از پرسشنامه در دهستان سراب نیلوفر توزیع گردید و پس از تکمیل آن‌ها، ضریب آلفای کرونباخ مورد سنجش قرار گرفت، مقدار این ضریب برای پرسشنامه مذکور $\alpha=0.71$ بدست آمد که نشان‌دهنده اعتبار مناسب ابزار تحقیق است. تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو بخش آمار توصیفی و تحلیلی با استفاده از نرم‌افزار SPSS22 انجام گرفت. بدین منظور در بخش آمار توصیفی از آماره‌های توصیفی فراوانی، درصد، میانگین، انحراف معیار و در بخش آمار تحلیلی از روش تحلیل عاملی اکتشافی استفاده گردید.

جدول ۳. نام دهستان و تعداد بهره‌بردار انتخاب شده از هر دهستان

بخش	دهستان	تعداد روستا	حجم جامعه	حجم نمونه
کوزران	سنجایی	۸۹	۲۳۲۶	۱۷
	هفت اشیان	۲۹	۴۴۰	۸
	قره سو	۵۸	۱۸۲۹	۱۴
مرکزی	میاندربند	۱۰۸	۱۷۴۴	۱۳
	درود فرامان	۵۲	۳۷۰۰	۲۸
	سراب نیلوفر	۶۳	۲۵۰۰	۱۹
بیلوار	رازآور	۲۴	۲۲۸۰	۱۷
	پشت دربند	۴۷	۲۶۹۹	۲۰
ماهیدشت	چقانرگس	۴۵	۲۳۰۰	۱۷
	ماهیدشت	۸۶	۴۹۲۸	۳۷
فیروزآباد	سرفیروزآباد	۱۲۰	۵۳۲۰	۴۰
	جلالوند	۶۲	۳۲۲۰	۲۴
	عثمانوند	۹۱	۱۱۰۰	۱۰
جمع کل		۸۷۴	۳۴۳۸۶	۲۶۴

نتایج و بحث

توصیف ویژگی‌های فردی افراد مورد مطالعه:

براساس یافته‌ها، میانگین سن پاسخگویان ۴۲/۹۱ سال با انحراف معیار ۱۲/۹۱ بود. نتایج حاکی از آن بود که ۲۵۰ نفر (۹۶/۲ درصد) از پاسخگویان مرد و ۱۰ نفر (۳/۸ درصد) از آن‌ها زن بودند. بررسی سطح تحصیلات پاسخگویان نشان داد که ۵/۷ درصد بیسواد، ۲۲/۳ درصد سواد خواندن و نوشتن دارند، ۲۲/۷ درصد راهنمایی، ۴۰/۲ درصد مدرک دیپلم و ۹/۱ درصد نیز دارای مدرک دانشگاهی بودند. از میان پاسخگویان، اکثریت ۱۳۱ نفر (۵۰/۷ درصد)، کشاورزان مورد مطالعه سواد در حد کمتر از دیپلم داشتند. بررسی عضویت پاسخگویان در نهادهای اجتماعی نشان داد که ۱۴۶ نفر (۵۵/۳ درصد) پاسخگویان عضو هیچ کدام از نهادهای اجتماعی نمی‌باشند و سایر پاسخگویان (۴۴/۷ درصد) در نهادهایی همچون شرکت تعاونی، دهیاری، شورا، هیئت امنای مسجد و بسیج عضویت داشتند. ویژگی‌های فردی افراد مورد مطالعه در جدول شماره ۴ آمده است.

جدول ۴. توزیع فراوانی ویژگی‌های فردی افراد مورد مطالعه

متغیر	مقولات	فراوانی	درصد	نما
جنسیت	زن	۱۰	۳/۸	
	مرد	۲۵۴	۹۶/۲	
سن	۲۰ تا ۴۰ سال	۱۵۷	۵۹/۵	
	۴۰ تا ۶۰ سال	۶۴	۲۴/۲	۲۰ تا ۴۰ سال
	بیشتر از ۶۰ سال	۴۳	۱۶/۳	
سواد	بی‌سواد	۱۵	۵/۷	
	ابتدایی	۵۹	۲۲/۳	دیپلم
	راهنمایی	۶۰	۲۲/۷	
	دیپلم	۱۰۶	۴۰/۲	
	دانشگاهی	۲۴	۹/۱	
عضویت در نهادهای روستایی	بله	۱۱۸	۴۴/۷	
	خیر	۱۴۶	۵۵/۳	خیر

توصیف ویژگی‌های حرفه‌ای افراد مورد مطالعه:

نتایج نشان داد، ۱۱ درصد پاسخگویان به صورت سنتی، ۴۷/۷ درصد به صورت نیمه مکانیزه و ۴۱/۳ درصد نیز به صورت مکانیزه کشت انجام می‌دهند. بررسی میزان کل اراضی پاسخگویان نشان داد که میانگین میزان کل اراضی پاسخگویان ۵/۶ هکتار می‌باشد. براساس یافته‌ها، بیشترین درصد فراوانی گزارش شده متعلق به افرادی است که ۳ تا ۶ هکتار زمین دارند (۱۰۴ نفر با ۳۹/۴ درصد) دارند. همچنین ۲۹/۲ درصد از کشاورزان به صورت آبی زمین خود را کشت می‌کنند، ۲۴/۲ درصد به صورت دیم و ۴۶/۶ درصد دیگر نیز هم به صورت آبی و هم به صورت دیم زمین خود را کشت می‌کنند. نتایج بررسی سیستم‌های آبیاری در منطقه مورد مطالعه نشان داد، از بین افرادی که زمین آبی دارند، اکثریت پاسخگویان ۵۰ درصد برای آبیاری از روش سنتی، ۳۸/۶ درصد پاسخگویان برای آبیاری از روش مدرن و ۱۱/۴ درصد نیز از هر دو روش سنتی و مدرن استفاده می‌کنند. بررسی تمایل پاسخگویان به سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی نشان داد که ۴۶/۶ درصد پاسخگویان تمایل به انجام سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی دارند و سایر پاسخگویان (۵۳/۴ درصد) تمایلی به سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی ندارند.

جدول ۵. توزیع فراوانی ویژگی‌های حرفه‌ای افراد مورد مطالعه

متغیر	مقولات	فراوانی	درصد	نما
سیستم کشاورزی	سنتی	۲۹	۱۱	نیمه مکانیزه
	نیمه مکانیزه	۱۲۶	۴۷/۷	
	مکانیزه	۱۰۹	۴۱/۳	
نوع کشت	آبی	۷۷	۲۹/۲	آبی و دیم
	دیم	۶۴	۲۴/۲	
	آبی و دیم	۱۲۳	۴۶/۶	
نوع سیستم آبیاری	سنتی (غرقابی، نواری و...)	۱۳۲	۵۰	سنتی
	مدرن (قطره‌ای، بارانی و...)	۱۰۲	۳۸/۶	
	هر دو	۳۰	۱۱/۴	
تمایل به سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی	بله	۱۱۸	۴۴/۷	خیر
	خیر	۱۴۶	۵۵/۳	

عوامل مؤثر بر سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی

در این قسمت به منظور خلاصه و طبقه‌بندی ۶۰ متغیر مؤثر بر توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی در عامل‌های فرضی محدودتر و به عبارت بهتر، به منظور شناسایی عوامل مؤثر بر توسعه سرمایه‌گذاری از دیدگاه کشاورزان مورد مطالعه از تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شد. جهت تعیین مناسب بودن داده‌ها برای تحلیل عاملی اکتشافی از ضریب KMO و آزمون بارتلت استفاده شد. مقدار KMO برابر ۰/۶۳۵ و مقدار آزمون بارتلت برابر ۲۲۵۶۰/۴۴۱ (p=0.000) بود. بنابراین انسجام درونی داده‌ها و حجم نمونه برای انجام تحلیل عاملی اکتشافی مناسب هستند (جدول ۶).

جدول ۶. مقدار KMO، ضریب بارتلت و سطح معنی‌داری

سطح معنی‌داری	بارتلت	KMO
۰/۰۰۰	۲۲۵۶۰/۴۴۱	۰/۶۳۵

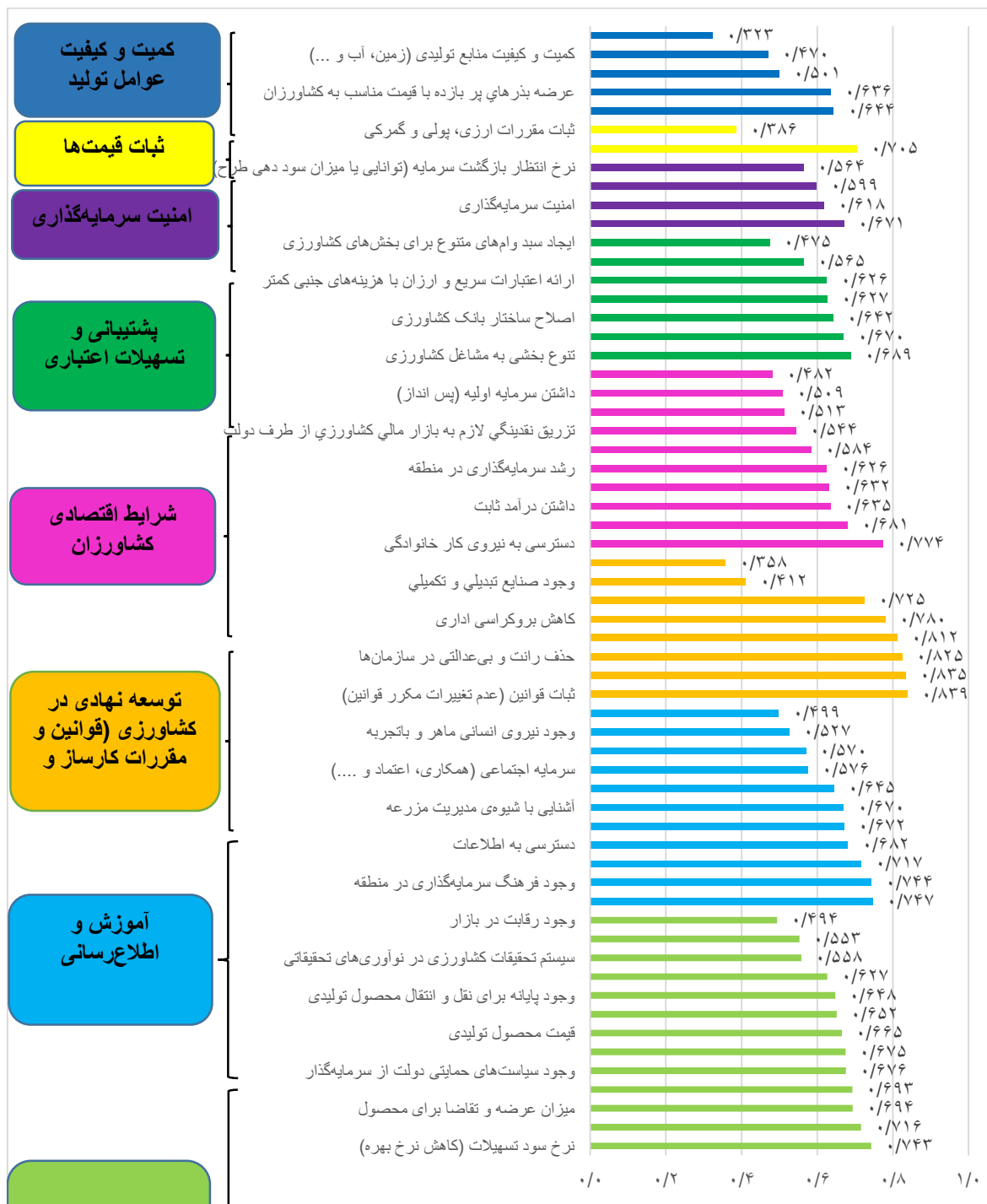
براساس نتایج ارائه شده در جدول ۷؛ مشاهده می‌شود که در این تحلیل ۸ عامل با مقادیر ویژه بالاتر از ۱ استخراج شده، که ۷۱/۷۰۷ درصد از واریانس کل عامل‌ها را تبیین می‌کنند و ۲۸/۲۹۳ درصد باقی‌مانده مربوط به متغیرهایی است که در این

تحلیل شناسایی نشده‌اند. همچنین، براساس نتایج ارائه شده در جدول ۴؛ مشاهده می‌شود که عامل اول با مقدار ویژه ۸/۹۴۰ بیش‌ترین سهم (۱۴,۸۹۹ درصد) و عامل آخر (هشتم) با مقدار ویژه ۲/۸۷ کم‌ترین سهم (۳,۴۶۴) را در تبیین واریانس کل عامل‌ها دارند.

جدول ۷. تعداد عامل‌های استخراج شده و سهم هر یک از آن‌ها

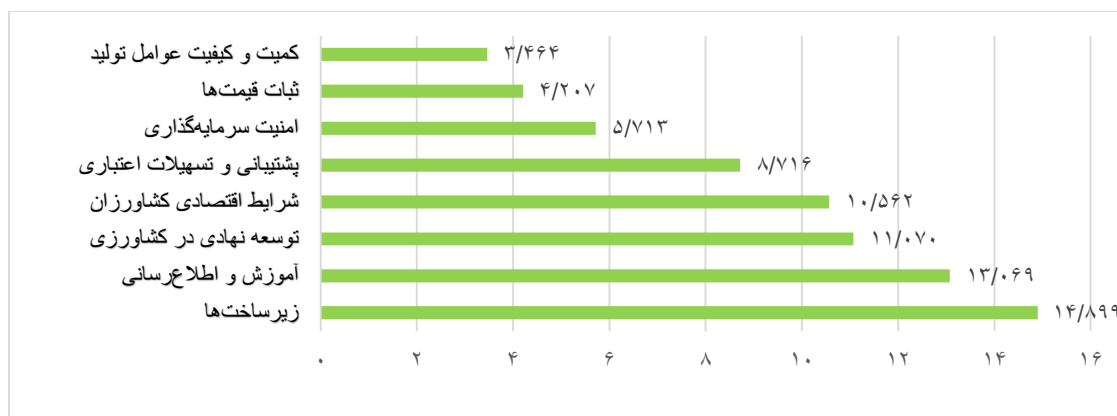
عامل	مقدار ویژه	درصد واریانس تبیین شده	واریانس تجمعی تبیین شده
اول	۸/۹۴۰	۱۴/۸۹۹	۱۴/۸۹۹
دوم	۷/۸۴۲	۱۳/۰۶۹	۲۷/۹۶۹
سوم	۶/۶۴۶	۱۱/۰۷۷	۳۹/۰۴۵
چهارم	۶/۳۳۷	۱۰/۵۶۲	۴۹/۶۰۷
پنجم	۵/۲۳۰	۸/۷۱۶	۵۸/۳۲۳
ششم	۳/۴۲۸	۵/۷۱۳	۶۴/۰۳۶
هفتم	۲/۵۲۴	۴/۲۰۷	۶۸/۲۴۳
هشتم	۲/۰۸۷	۳/۴۶۴	۷۱/۷۰۷

به‌منظور جداسازی عوامل مؤثر بر توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی به صورت روشن‌تر از چرخش عاملی واریماکس استفاده شده است. بار عاملی هر متغیر پس از چرخش عاملی واریماکس به همراه متغیرهای آن در شکل شماره ۱؛ ارائه شده است. پس از بررسی گویه‌ها (متغیرها)ی مربوط به هر عامل و بار عاملی آن‌ها (نمودار ۱)، با توجه به ماهیت گویه‌های هر عامل، عوامل مؤثر بر توسعه سرمایه‌گذاری کشاورزان در بخش کشاورزی به این ترتیب نام‌گذاری شدند: ۱- عامل زیرساختی، ۲- آموزش و اطلاع‌رسانی، ۳- توسعه نهادی در کشاورزی (قوانین و مقررات کارساز و متناسب)، ۴- شرایط اقتصادی کشاورزان، ۵- پشتیبانی و تسهیلات اعتباری، ۶- امنیت سرمایه‌گذاری، ۷- ثبات قیمت‌ها و ۸- کمیت و کیفیت عوامل تولید (در این تحقیق برای اطمینان بیشتر از عامل‌های به‌دست آمده تحلیل عاملی تأییدی انجام شد که اعتبار سازه‌های به‌دست آمده به این شکل بود: عامل زیرساختی=۰/۹۲، آموزش و اطلاع‌رسانی=۰/۸۵، توسعه نهادی در کشاورزی=۰/۸۷، شرایط اقتصادی کشاورزان=۰/۸۷، پشتیبانی و تسهیلات اعتباری=۰/۸۵، امنیت سرمایه‌گذاری=۰/۸۴، ثبات قیمت‌ها=۰/۸۸، کمیت و کیفیت عوامل تولید=۰/۸۵).

نمودار ۱. عوامل استخراج شده به همراه گویه‌ها و بار عاملی مربوط به هر گویه پس از چرخش

همانطور که در نمودار ۲ و ۱ ملاحظه می‌شود تقویت زیرساخت‌ها با تبیین ۱۴/۸۹۹ درصد از واریانس کل عوامل مؤثر بر توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی، به‌عنوان مهمترین عامل شناخته شد. نرخ سود تسهیلات (کاهش نرخ بهره)، وجود بازار برای فروش محصولات و میزان عرضه و تقاضا برای محصول، از جمله مهم‌ترین موضوعاتی هستند که در این عامل مطرح شدند. آموزش و اطلاع‌رسانی با تبیین ۱۳/۰۶۹ درصد از واریانس کل عوامل مؤثر بر سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی، به‌عنوان یکی از عوامل مهم اثرگذار شناخته شد که در این عامل دسترسی به اطلاعات اقتصادی، وجود فرهنگ سرمایه‌گذاری در منطقه، وجود قوانین مشخص در بحث سرمایه‌گذاری و دسترسی به اطلاعات، مواردی هستند که دارای بیشترین اهمیت بودند. سومین عامل اثرگذار بر توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی، توسعه نهادی در کشاورزی (قوانین و مقررات کارساز و متناسب) نام گرفت که ۱۱/۰۷۷ درصد از واریانس کل را تبیین می‌نماید و به مواردی از جمله ثبات قوانین (عدم تغییرات مکرر قوانین)، وجود استراتژی مشخص در زمینه سرمایه‌گذاری (اقتصاد) و حذف رانت‌ها و کاهش بروکراسی اداری اشاره دارد. شرایط اقتصادی کشاورزان با تبیین ۱۰/۵۶۲ درصد از واریانس کل عوامل مؤثر بر سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی، به‌عنوان چهارمین عامل مهم اثرگذار شناخته شد. داشتن درآمد ثابت و سطح درآمد سالانه، در این عامل دارای بیشترین اهمیت بودند. پشتیبانی و تسهیلات اعتباری به‌عنوان یکی دیگر از عوامل مهم و اثرگذار بر توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی شناخته شد که نشان‌دهنده‌ی اثرگذاری مواردی همچون وجود مراکز مشاوره‌ای مالی برای کشاورزان و اصلاح ساختار بانک کشاورزی، بر توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی است. امنیت سرمایه‌گذاری و ثبات قیمت‌ها نیز از عوامل مؤثر بر تسهیل و توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی شناخته شد که بیانگر اهمیت ثبات قیمت‌ها و کنترل تورم و دسترسی آسان به اعتبارات می‌باشد. همچنین کمیت و کیفیت عوامل تولید به عنوان عاملی مهم و اثرگذار شناخته شد که تغییرات آب و هوایی (خشکسالی، سیل و ...)، عرضه بذرهای پر بازده با قیمت مناسب به کشاورزان و کیفیت زمین کشاورزی، مهمترین مواردی بودند که در این عامل مطرح شدند.

نمودار ۲. عوامل مؤثر بر سرمایه‌گذاری کشاورزان در بخش کشاورزی و درصد واریانس تبیین شده

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

همان‌گونه که در جدول ۴ آمده مقدار ویژه عامل زیرساختی از تمامی عوامل دیگر بیشتر است که در مجموع ۱۴/۸۹۹ درصد از واریانس کل را به خود اختصاص داده‌است. این یافته با نتایج تحقیقات Taghimollai & Mahdavi (2016) Tari, (2020) و Batu (2017) و Sanchez et al (2022) مطابق بود. کشاورزی بهره‌ور در شرایط متغیر فعلی نمی‌تواند به شیوه سنتی به جذب سرمایه و به بکارگیری آن پردازد، از یک سو پایین بودن ضریب مکانیزاسیون، فرسودگی و کیفیت پایین ماشین‌آلات کشاورزی و از سوی دیگر ضعف در طراحی ماشین‌آلات مورد نیاز برای بکارگیری در اراضی کوچک مقیاس، بالا بودن قیمت

ماشین‌آلات و ادوات کشاورزی، عدم تناسب قیمت محصولات کشاورزی (درآمد حاصل از کشاورزی) با هزینه تهیه و بکارگیری ماشین‌ها و ادوات کشاورزی و تصدیی‌گری دولت در زمینه تأمین، تولید و توزیع ماشین‌آلات کشاورزان شهرستان کرمانشاه را با چالش‌های جدی روبه‌رو کرده و انگیزه آن‌ها برای ورود سرمایه به این بخش را کاهش داده است. بنابراین ایجاد شرکت‌های خدماتی مکانیزاسیون در سطح استان، انتقال تکنولوژی و طراحی و ساخت ماشین‌آلات خاص هر محصول می‌تواند توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی را تسهیل نماید. در سرمایه‌گذاری مطمئن، کمبود امکانات زیرساختی از جمله مراکز تعیین کیفیت آزمایشگاه‌های خاک و گیاهپزشکی و دسترسی به نهاده‌های باکیفیت مانند تولید بذر پرورشی و مادری غلات و حبوبات که کشت غالب شهرستان کرمانشاه است و نظارت ناکافی در تولید و بکارگیری بذر مناسب در سطح استان و گاه‌ها در سطح کشور موفقیت سرمایه‌گذاران حوزه کشاورزی را دشوار نموده و انگیزه سرمایه‌گذاران این حوزه را به خصوص در شهرستان کرمانشاه که بخش‌های رقیب از جمله خدمات و مسکن که در سال‌های اخیر رونق قابل توجه و سودآوری بیشتری داشته‌اند، کاهش داده است. توسعه زیرساخت‌ها منجر به افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی خواهد شد و راه قابل اطمینان و بهره‌ور آن دانش‌بنیان کردن فعالیت‌های کشاورزی شهرستان است. گرچه توسعه زیرساخت‌ها تنها به بخش کشاورزی مربوط نمی‌شود و حضور سایر بخش‌ها از جمله وزارت نیرو و راه و شهرسازی را می‌طلبد، با این حال هماهنگی‌های بین بخشی در راستای تسهیل مسیر سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی شهرستان پیشران خواهد بود. در بخش کشاورزی بخشی از این زیرساخت‌ها تخصصی و ویژه بوده و با توجه به پتانسیل‌هایی که موجود می‌باشد قابل برنامه‌ریزی است به عنوان مثال معاونت مؤسسات تحقیقات دیم و اصلاح و تهیه نهال و بذر در استان کرمانشاه با رویکرد دانش‌بنیان می‌تواند نقش محوری ایجاد کرده و افق وسیعی در بخش کشاورزی دیم استان و سرمایه‌گذاری در آن باز نماید. در این راستا نتایج تحقیق در شهرستان کرمانشاه در بعد زیرساختی مؤلفه وجود بازار و مبادی گمرکی و بنادر از جمله مؤلفه‌های تأثیرگذار بر سرمایه‌گذاری نمایان شده است. در استان کرمانشاه حداقل ۴ گمرک مرزی با پتانسیل بالا زیرساخت و فرصت مناسبی جهت سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی فراهم نموده است و نیازمند حمایت‌های سیاسی و رایزنی با کشورهای همسایه برای بکارگیری سرمایه در بخش کشاورزی است. نتایج تحقیق در این زمینه عامل دوم آموزش و اطلاع‌رسانی است که این یافته با نتایج تحقیقات (Akimowicz et al (2016) و Tashkini et al (2017) همخوانی داشت. بدون تردید توجه به بعد نرم‌افزاری یعنی آموزش از ضروریات کشاورزی امروز است. در شرایطی که اکثر کشاورزان سطح تحصیلات پایین و یا غیرمرتبط با کشاورزی دارند. افزایش آگاهی و ارائه اطلاعات در زمینه کشاورزی و سرمایه‌گذاری منجر به بالا بردن مهارت کشاورزان در مدیریت مزرعه و سرمایه‌گذاری خواهد شد. همانطور که نتایج تحقیقات پژوهشگرانی همچون Shilpa & Bhullar (2022) نشان داد که دانش مالی کشاورزان بر رفتار سرمایه‌گذاری آنان مؤثر است. بنابراین تهیه برنامه راهبردی برای ارتقای سطح سواد مالی به افراد کمک می‌کند که مولد باشند و همچنین امکان تصمیم‌گیری بهتر برای سرمایه‌گذاری را بوجود می‌آورد. همه‌ی این‌ها در شرایطی است که مراکز ترویج و خدمات کشاورزی در حوزه‌های روستایی شهرستان کرمانشاه فاقد امکانات و فضای مناسب آموزشی هستند. بنابراین تجهیز مراکز آموزشی به امکانات، ماشین‌آلات و تجهیزات به‌روز در زمینه اجرای برنامه‌های عملی و آموزشی و بهره‌برداری از فناوری اطلاعات (IT) و فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) و جذب نیروی انسانی ماهر در توسعه فعالیت‌های ترویجی در مراکز روستایی می‌تواند نقش مؤثری بر توسعه و تسهیل سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی استان کرمانشاه داشته باشد. از آنجا که کشاورزان خرده‌پا به صورت جداگانه نمی‌توانند بر قیمت‌های بازار تأثیر بگذارند. آنچه به خصوص در بخش آموزش و ترویج شهرستان کرمانشاه نیاز به توجه و مداخله بیشتری دارد، این است که همچون بسیاری از بخش‌های دیگر باورمندی به اینکه هزینه در آموزش به واقع هزینه نیست و به نوعی سرمایه‌گذاری سودمندی نیز می‌باشد، کم است! لذا تمرکز بر این بحث در برنامه‌های آموزشی و ترویجی شهرستان و نهادینه کردن فرهنگ سرمایه‌گذاری در آموزش می‌تواند اثر چندگانه‌ای بر کاربرد سایر سرمایه‌ها از طریق تقویت دانش بینش و نگرش کشاورزان به سرمایه و سرمایه‌گذاری داشته باشد. بنابراین تقویت سرمایه اجتماعی، همکاری، اعتماد و بالابردن فرهنگ سرمایه‌گذاری در بین جامعه کشاورزان منجر به تجمع سرمایه‌های خرد شده که در نهایت توان رقابتی

کشاورزان در بازارها را افزایش خواهد داد. توسعه نهادی در کشاورزی (قوانین و مقررات کارساز و متناسب) به عنوان سومین عامل مؤثر بر توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی شناخته شد که با یافته‌های تحقیقات (Baniasadi & Mohseni, 2017), Akimowicz et al (2016) و Novik and Crombrughe (2018) مطابقت دارد. نهادها می‌توانند با شکل‌دهی ساختار انگیزشی و فراهم کردن بستر مناسب برای فعالیتهای مولد منجر به تسهیل سرمایه‌گذاری کشاورزان در فعالیتهای مولد شوند. دو گروه از نهادها می‌توانند در راستای توسعه اقتصادی و سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی مؤثر باشند، گروه اول نهادهای هستند که با کاهش هزینه‌های مبادله و تقویت اعتماد به گسترش و توسعه مبادلات کمک می‌کنند و گروه دوم نهادهایی که دولت و سایر بازیگران قدرتمند را به حفاظت از حقوق مالکیت خصوصی افراد ترغیب می‌کند. از سوی دیگر گسترش فناوری‌های جدید در بخش تولید و آموزش فعالان در بخش کشاورزی، امر مهمی است که از طریق نهاد آموزش و ترویج کشاورزی تحقق می‌یابد. هر سه بعد مذکور در حوزه توسعه نهادی کشاورزی در شهرستان کرمانشاه به واسطه نبود نهادهای کشاورزان و یا ضعف در نهادها و تشکلات موجود قابل ملاحظه است. به خصوص که در این زمینه استان و شهرستان کرمانشاه از الگوی مؤلفی همچون شورای نخود استان برخوردار است که تا حدودی توانسته است توجه اقشار مختلف و به خصوص سرمایه‌گذاران را به تولید نخود در استان جلب نماید و این می‌تواند به سایر بخش‌ها در بعد توسعه نهادی کشاورزی تسری یابد. ساختارهای نهادی کارآمد می‌توانند از طریق فراهم کردن زمین‌های مناسب برای ملاقات شرکای تجاری مناسب و مدیریت صحیح روابط بین آن‌ها و قراردادهای منعقد شده، فرایند مبادله را تسهیل کرده و هزینه‌های مربوط به مبادله را کاهش دهند و شرایط لازم برای منتفع شدن از سطح پایین چنین هزینه‌هایی را فراهم آورند. همچنین حقوق مالکیت سبب ایجاد انگیزه برای افراد می‌شود و آن‌ها را به گسترش فعالیتهای پژوهش و توسعه ترغیب می‌کند. اگر امنیت در حقوق مالکیت وجود نداشته باشد یا هزینه‌های مبادله بالا باشد، سرمایه‌گذاری از بخش‌های مولد اقتصادی که دارای بازگشت سرمایه نسبتاً طولانی هستند به سمت فعالیتهای با بازده بالایی سرمایه‌گذاری هدایت می‌شوند. این مهم در شهرستان کرمانشاه که نظام بهره‌برداری در حال تغییر شکل به سمت نظام اجاره کاری است و سرمایه‌گذاران خارج از استان به سرمایه‌گذاری در این شهرستان روی آورده اند نیازمند بازنگری و تدوین نهادهایی مؤثر و توسعه بخش با رویکرد آینده‌نگر دارد تا در بلند مدت منجر به تخلیه منابع پایه کشاورزی و خروج سرمایه از شهرستان و استان نگردد. زمان، هزینه و انرژی زیاد به منظور کسب مجوزها از نهادها و سازمان‌های مختلف که هیچ‌گونه هماهنگی با یکدیگر ندارند ممکن است متقاضیان و سرمایه‌گذاران را بی‌خیال کارشان کند. از سوی دیگر با توجه به روند فزاینده تورم در کشور صرف زمان زیاد برای کسب مجوزها منجر به کاهش ارزش سرمایه‌ی سرمایه‌گذاران خواهد شد. همین امر موجب می‌شود عده‌ای به دنبال راه میان‌بر باشند و رانت و بی‌عدالتی شکل می‌گیرد. بی‌ثباتی قوانین و مقررات در بخش‌های مختلف و به ویژه در بخش صادرات محصولات کشاورزی و وضع قوانین صفر و صدی در زمینه صادرات محصولات کشاورزی به کشورهای همسایه، به ویژه کشور عراق باعث سردرگمی سرمایه‌گذاران و عدم امنیت بازار فروش محصولات تولیدی خواهد شد. چهارمین عامل مؤثر بر توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی شرایط اقتصادی کشاورزان است. این نتایج با یافته‌های (Batu Saini & Kumar, 2020) Tari (2017) و همخوانی دارد. می‌توان گفت با توجه به اینکه تعداد زیادی از سرمایه‌گذاران بخش کشاورزی شهرستان کرمانشاه را کشاورزان خرده‌پا تشکیل می‌دهند که به دلیل کوچک بودن اراضی زیرکشت و درآمد کم و به دنبال آن نداشتن پس‌انداز، به تنهایی قادر به تأمین مالی سرمایه‌گذاری‌های مورد نیاز خود از جمله نوسازی مکانیزاسیون، تهیه و تولید نهادهای مورد نیاز، بازاریابی و حمل و نقل نیستند. این یافته با واقعیت شرایط اقتصادی شهرستان کرمانشاه لزوم بستر سازی و تسهیلگری جلب توجه سرمایه‌گذاری خارجی در این شهرستان را بر اساس شناسایی و ترمیم زنجیره ارزش و زنجیره تأمین و همچنین سرمایه‌گذاری مستقیم در بخش تولید و صنایع تبدیل و بهره‌وری کشاورزی مشخص می‌کند. این عامل در کنار عامل بعدی که به پشتیبانی و حمایت از سرمایه‌گذاران در بخش کشاورزی اشاره می‌کند با واقعیات فعلی نهادهای تأمین سرمایه همچون بخش خصوصی و بانک‌ها که سهم بسیار اندکی از منابع خود را به منظور تأمین مالی کشاورزان قرار می‌دهند و سرمایه‌های فیزیکی کشاورزان همچون سند زمین کشاورزی و یا مسکن روستایی

را به عنوان وثیقه نمی‌پذیرند، همخوانی ندارد و لذا ضمن بازنگری در رویه‌های فعلی نهادهای مذکور نیازمند بکارگیری کانال‌های دیگر تأمین مالی همچون تعاونی‌ها، صندوق‌های سرمایه‌گذاری و بورس کشاورزی در سطح ملی و منطقه‌ای می‌باشد. در بحث تأمین سرمایه حجم بالایی از این اعتبارات با هزینه (نرخ سود) بالا به کشاورزان پرداخت می‌شود، تورم لحظه‌ای و افزایش بهای نهاده‌ها و از سویی نرخ بازگشت بلند مدت بسیاری از فعالیت‌های کشاورزی، همه این موارد باعث می‌شود سرمایه‌گذاری از سوی کشاورزان در بخش کشاورزی محدود شود و در شهرستان کرمانشاه با توجه به وابستگی شدید استان به نهاده‌ها و ملزومات کشاورزی به خارج از استان، لازم است که ضمن تلاش‌های داخل استانی همچون استفاده از منابع و تسهیلات سایر بخش‌ها همچون بخش تعاون در قالب تشکیل تعاونی‌های تأمین به ارایه تسهیلات هدفمند و برنامه‌ریزی شده به تولیدکنندگان داخل و خارج استان که توان تولید و تأمین نهاده‌های ارزان قیمت‌تر دارند پرداخته شود. در این راستا می‌توان به جهت‌دهی فعالیت‌های تجار شهرستان با محوریت تأمین نهاده‌های پرمصرف با اقدامات تشویقی پرداخت. چرا که پشتیبانی و تسهیلات اعتباری نیز به عنوان یکی از عوامل مؤثر بر توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی شناخته شده است و یافته‌های Tashkini et al (2017) و Taghimollai & Mahdavi (2016)، مؤید نتایج تحقیق در این زمینه است. با توجه به توسعه نیافتگی بازارهای مالی در شهرستان کرمانشاه و در شرایطی که بیشتر کشاورزان شهرستان کرمانشاه از توان مالی کافی برخوردار نیستند. بنابراین تخصیص به موقع و به میزان کافی تسهیلات منجر به افزایش توان کشاورزان جهت خرید ادوات و ورود سرمایه به بخش کشاورزی خواهد شد. ارائه برخی خدمات فنی رایگان از طرف نهادهای دولتی، ایجاد و تقویت انواع تشکلهای تعاونی‌ها در بخش‌های مختلف کشاورزی در تأمین خدمات مورد نیاز سرمایه‌گذاران و رفع مشکلات زنجیره تولید محصولات منجر به جذب بودن بخش کشاورزی برای سرمایه‌گذاری می‌شود. امنیت سرمایه‌گذاری و ثبات قیمت‌ها نیز به عنوان عوامل مؤثر در توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی شناخته شدند که با نتایج تحقیقات Novik and Crombrughe (2018) و Batu (2017) و Baniasadi & Mohseni (2017) مطابقت دارد. در این خصوص می‌توان دریافت که فقدان یا ضعف دیدگاه مدیریت اقتصادی و وجود عامل بی‌ثباتی به معنای تغییرات گسترده و غیرقابل پیش‌بینی در حوزه فعالیت‌های بخش کشاورزی موجب شکل‌گیری احساس ناامنی از جانب افرادی که متقاضی سرمایه‌گذاری در این بخش هستند خواهد شد. به طوری که سرمایه‌گذار خود را در محیطی می‌یابد که هرآن ممکن است سرمایه وی بر باد رود. کشاورزی فرایندی است که باید برنامه بلندمدت برای آن در نظر گرفته شود، در حالی که تصمیمات ناگهانی دولت در زمینه‌های مختلف تولید را با چالش مواجه می‌کند و موجب از دست رفتن سرمایه کشاورزان و فعالان اقتصادی حوزه کشاورزی می‌شود. ارائه توصیه‌های تحقیقاتی قابل اجرا و تقویت پوشش خدمات بیمه‌ای، ریسک سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی را کاهش می‌دهد. همچنین دولت می‌تواند با اجرای کامل قانون خرید تضمینی (محاسبه قیمت براساس تورم سالانه) و معافیت‌های مالیاتی و عوارض، جذابیت بخش کشاورزی را برای سرمایه‌گذاران افزایش دهد و اما آخرین عامل مؤثر بر توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی کمیت و کیفیت عوامل تولید نام گذاری شد که با یافته‌های Newman & Tarp (2020) و Novik and Crombrughe (2018) همخوانی دارد. بخش کشاورزی به علت بهره‌وری پایین و داشتن ریسک‌های خارج از کنترل از جمله شوک‌های آب و هوایی؛ بلایای طبیعی و هجوم حیوانات و حشرات و شیوع بیماری‌ها جذابیت کمتری برای سرمایه‌گذاران دارد از این رو نیاز به ابزارهای حمایتی متعدد و همچنین بهره‌گیری از کشاورزی روزآمد و دانش بنیان دارد. براساس نتایج حاصل از مطالعه و با توجه به این که تأمین امنیت غذایی و حمایت از تولیدات کشاورزی از وظایف دولت است پیشنهاد می‌شود به منظور تقویت و نوسازی زیرساخت‌های کشاورزی، صندوق توسعه سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی شهرستان تقویت شوند. همچنین مشارکت بانک‌های عامل در تقویت زیرساخت‌های کشاورزی موجب رونق اقتصادی در بخش کشاورزی و منظومه‌های روستایی خواهد شد. آنچه که به نظر می‌رسد در استان و شهرستان کرمانشاه در این زمینه ضامن بازگشت سرمایه و کاهش ریسک سرمایه‌گذاری گردد، تدوین نظام نامه بیمه محصولات کشاورزی و همچنین ارائه تسهیلات متناسب با محل و محصول و به عبارتی منطقه‌ای نمودن بیمه محصولات کشاورزی است. از این رو برای بهره‌مندی از مزیت تسهیلتگری نهادهای تأثیر گذار در توسعه کشاورزی شهرستان همچون

نهادهای تامین مالی و بیمه، در برخی موارد لازم است نهادهای قبلی به دقت، با تلاش و مدیریت خلاق و تغییردیدگاه و تفکر، به طور بنیادی اصلاح شوند یا نهادهای جدیدی پا به عرصه بگذارند. ترویج، حمایت و گسترش استفاده از شیوه‌های جدید کشاورزی، افزایش بهره‌وری و بازدهی و شیوه‌های نوین بازاریابی از طریق آموزش‌های کاربردی با شیوه‌های نوین در جهت ارتقای سطح آگاهی، مهارت و دانش بهره‌برداران توسط نهاد ترویج و آموزش کشاورزی می‌تواند نقش مهمی در تقویت شاخص‌های اقتصاد کشاورزی شهرستان کرمانشاه داشته باشد.

REFERENCES

- Akimowicz, M., Cummings, H., & Landman, K. (2016). Green lights in the Greenbelt? A qualitative analysis of farm investment decision-making in peri-urban Southern Ontario. *Land Use Policy*, 55, 24-36. doi: org/10.1016/j.landusepol.2016.03.024
- Batu, M. M. (2017). Determinants of Private Investment: A Systematic Review. *International Journal of Economics, Finance and Management Sciences*, 4(2), 52-56. doi: 10.11648/j.ijefm.20160402.13
- Baniasadi, M., & Mohseni, R. (2017). Investigating the effect of inflation uncertainty on investment in Iran's agricultural sector. *Journal of Agricultural Economics Research*, 9(2), 37-56. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.20086407.1396.9.34.2.9>. (In Persian)
- Dehghanharati, A., Mehrabi boshrahadi, H., & Rahbardehghan, A. (2015). Investigating the impact of financial and tax policies on the experiences of the agricultural sector in Iran. *The Journal of Planning and Budgeting*, 19(1), 111-128. Retrieved <http://dorl.net/dor/20.1001.1.22519092.1393.19.1.5.9> (In Persian)
- Fatahi, S. (2017). *Strategic problemology of development in Kermanshah province*. Center for Strategic Studies of the Islamic Republic. Retrieved November 20, 2017, from <http://css.ir/ycxlup>. (In Persian)
- Hosseini, S, S., & Bakhshaish, M. (2014). Evaluating the facilities of investment development funds in Iran's agricultural sector in terms of the exchange cost of borrowing. *Iranian Journal of Agricultural Economics and Development Research*, 45(2), 207-215. doi: 10.22059/ijaedr.2014.52157. (In Persian)
- TaghiMollai, Y., & Mahdavi, A. (2016). [The interest rate and its effects on investment in agriculture and forestry sector](#). *Forest Strategical Approachment Journal*, 1 (3), 1-14. <https://www.magiran.com/paper/1684316> (In Persian)
- Teshkini, A., Heydari, H., & Shafiei. (2017). [Economic Analysis of Credit Policies Effects on Investment in Key Economic Sectors](#). *Iranian Journal of Trade studies(IJTC)Quarterly*, 80, 23-44. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.17350794.1395.20.80.2.5>. (In Persian)
- Tari, F. (2020). The effect of bank facilities on the investment of industry, mining and agriculture sectors. *Quarterly Journal of new economy and trad, Institute for Humanities and Cultural Studiees*, 11(3), 51-71. https://jnet.ihcs.ac.ir/article_4535.html. (In Persian)
- Mehrgan, N., & Faraji, I. (2014). Determination of the Period of Yield of Investment in Agricultural Sector in Iran. *Iranian Journal of Agricultural Economics and Development Research*, 44(3), 513-521. doi:10.22059/ijaedr.2013.50237. (In Persian)
- Management and planning organization of Kermanshah province. (2018). *Economic, social and cultural reports of Kermanshah province*. National Program and Budget Organization, Center for Documents, Documents and Publications.
- [Nabieian, S., Esfandiari, S., & Sepahvand, E. \(2017\). The Impact of Macro Economy Coefficients on Q-Tobin \(Investment incentives\) in Iran's Agriculture Section. Journal of Agricultural economics research, 9\(3\), 17-32. https://dorl.net/dor/20.1001.1.20086407.1396.9.35.2.1. \(In Persian\)](#)
- Newman, C., & Tarp, F. (2020). Shocks and agricultural investment decisions. *Food Policy*, 94 (2020) 101810, <https://doi.org/10.1016/j.foodpol.2019.101810>
- Novik, A., & Crombrughe, A.D. (2018). *Towards an International Framework For Investment*

- Facilitation. Investment Insights*, April.
- Norozi, H., Hoseini, S, S., & Ansari, V. (2018). Investigating The Effects of Macroeconomic Variables and Support Policy on the Growth of the Agricultural Sector in Iran. *Iranian Journal of Agricultural Economics and Development Research*, 49(4), 587-605. doi: 10.22059/ijaedr.2018.244481.668508. (In Persian)
- Omrani, M., & Farajzadeh, Z. (2016). Capital role in Iranian agriculture growth. *Agricultural Economics Research*, 7(4),1-19. <https://dori.net/dor/20.1001.1.20086407.1394.7.28.1.2>. (In Persian)
- Qolizadeh, H., Zoqipour, M, H., & Rafiei, H. (2022). Investigating the Factors Affecting the Value Added of Iran's Agricultural Sector. *Iranian Journal of Agricultural Economics and Development Research*. doi: 10.22059/ijaedr.2022.322085.669034. (In Persian)
- Saini, R & Kumar, R. (2020). Determining the Factors Affecting Investment in Punjab Agriculture. *Economic Affairs*, 65(4),511-520. DOI: 10.46852/0424-2513.4.2020.6
- Shilpa & Bhullar,P,S.(2022). Investigating the factors affecting Investment Intention of Rural agrarian investors – Evidence from India. *Journal of Positive School Psychology*, 6(4), 2917 – 2933. <http://journalppw.com>
- Sajjadpour, R., TaheriNia., M., Rashidi, & M, Sheikhi, E. (2015). Investigating and prioritizing investment attraction factors in Lorestan province. Lorestan: International Conference on Investment Opportunities in Lorestan Province. 14 and 15 May 2015. <https://civilica.com/doc/387789/>
- Salmanpour, A., Mousavi, S.K., & Shokouhifard, S. (2017). Investigating Factors Affecting Capital Accumulation in Iran. *Journal of Iranian Economic Development Analysis*, 5(2), 108-128. doi:10.22051/edp.2018.19383.1142. (In Persian)
- Sanchez, M., Cicowiez, M., & Ortega, A. (2022). Prioritizing public investment in agriculture for post-COVID-19 recovery: A sectoral ranking for Mexico. *Food Policy*. 109 (2022) 102251. <https://doi.org/10.1016/j.foodpol.2022.102251>
- Syed, S., & Miyazako, M. (2013). *Promoting investment in agriculture for increased Production and Productivity*. ISBN 978-92-5-107588-3 (print).
- Wang, sh., Tian, Y., Liu, X., & Foley, M. (2020). How Farmers Make Investment Decisions: Evidence from a Farmer Survey in China. *Sustainability*, 12(247), 1-19. doi:10.3390/su12010247
- Yavari, K., & Mehrgan, N. (2004). Agricultural capital flows in the Iranian economy. *Agricultural Economics and Development*.11(41-42): 53-70. <https://www.sid.ir/paper/24161/fa> (In Persian)